

**RAMOWA KONWENCJA
NARODÓW ZJEDNOCZONYCH**

W SPRAWIE ZMIAN KLIMATU,

sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r.

(Dz. U. z dnia 10 maja 1996 r.)

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 9 maja 1992 r. w Nowym Jorku została sporządzona Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu w następującym brzmieniu:

Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu

Strony niniejszej konwencji,

uznając, że zmiany klimatu Ziemi i ich negatywne skutki są wspólnym problemem ludzkości,

zaniepokojone tym, że wskutek działalności człowieka poważnie zwiększyła się ilość gazów cieplarnianych, że wzrost ich ilości intensyfikuje naturalny efekt cieplarniany i że rezultatem tego będzie wzrost średniej temperatury powierzchni Ziemi i atmosfery, co może wpłynąć negatywnie na naturalne ekosystemy i całą ludzkość,

biorąc pod uwagę, że największy udział w dawnych i obecnych globalnych emisjach gazów cieplarnianych przypada na państwa wysoko rozwinięte, że emisja tych gazów w przeliczeniu na jednego mieszkańca w państwach rozwijających się jest wciąż względnie niewielka i że udział tych państw w globalnych emisjach gazów będzie wzrastał w związku z potrzebą społecznego i gospodarczego rozwoju tych państw,

świadome roli i znaczenia pochłaniaczy i zbiorników gazów cieplarnianych dla ekosystemów lądowych i morskich,

biorąc pod uwagę, że prognozy zmian klimatu cechują się znaczną niepewnością, szczególnie co do czasu zachodzenia, wielkości i zasięgu geograficznego tych zmian,

uznając, że globalny charakter zmian klimatu wymaga maksymalnie rozwiniętej współpracy wszystkich państw i ich udziału w efektywnym i odpowiednim międzynarodowym przeciwdziałaniu, zgodnie z ich wspólnymi, lecz zróżnicowanymi możliwościami i ich warunkami społecznymi i ekonomicznymi,

powołując się na stosowne postanowienia Deklaracji Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie środowiska człowieka, przyjętej dnia 16 czerwca 1972 r. w Sztokholmie,

przypominając również, że państwa, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych i zasadami prawa międzynarodowego, mają suwerenne prawo do eksploatacji własnych zasobów zgodnie z ich własną polityką ochrony środowiska i rozwoju oraz ponoszą odpowiedzialność za zagwarantowanie, aby działalność lub kontrola w obrębie ich własnej jurysdykcji nie powodowały szkód w środowisku innych państw lub obszarów wykraczających poza granice ich narodowej jurysdykcji,

potwierdzając zasady suwerenności państw w międzynarodowej współpracy w zakresie zmian klimatu,

uznając, że państwa powinny ustanowić efektywne ustawodawstwo dotyczące ochrony środowiska, że normy, cele zarządzania i priorytety ochrony środowiska powinny odzwierciedlać kontekst problemów środowiska i rozwoju, których dotyczą, oraz że normy przyjęte w niektórych państwach mogą być dla innych państw, w szczególności państw rozwijających się, nieodpowiednie i nie usprawiedliwiające kosztów ekonomicznych i społecznych,

powołując się na postanowienia rezolucji Zgromadzenia Ogólnego numer 44/228 z dnia 22 grudnia 1989 r. dotyczącej Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie środowiska i rozwoju oraz rezolucji numer 43/53 z dnia 6 grudnia 1988 r., 44/207 z dnia 22 grudnia 1989 r., 45/212 z dnia 21 grudnia 1990 r. i 46/169 z dnia 19 grudnia 1991 r. w sprawie ochrony klimatu ziemskiego dla obecnego i przyszłych pokoleń ludzkości,

powołując się również na rezolucję Zgromadzenia Ogólnego numer 44/206 z dnia 22 grudnia 1989 r. w sprawie możliwego negatywnego wpływu podniesienia się poziomu mórz na wyspy i obszary nadbrzeżne, szczególnie na obszary nadbrzeżne nisko położone, oraz stosowne postanowienia rezolucji Zgromadzenia Ogólnego numer 44/172 z dnia 19 grudnia 1989 r. w sprawie wdrażania planu działania dotyczącego zwalczania pustynnienia,

powołując się dalej na Konwencję wiedeńską w sprawie ochrony warstwy ozonowej z 1985 r. i Protokół montrealski w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową z 1987 r., uzupełniony i poprawiony dnia 29 czerwca 1990 r.,

biorąc pod uwagę Deklarację ministerialną drugiej Światowej Konferencji Klimatycznej, przyjętą dnia 7 listopada 1990 r.,

świadome wartości prac analitycznych prowadzonych w wielu państwach w dziedzinie zmian klimatu i znaczącego wkładu do wymiany wyników badań naukowych i koordynacji badań Światowej Organizacji Meteorologicznej, Programu Środowiska Narodów Zjednoczonych i innych organów, organizacji i agencji systemu Narodów Zjednoczonych, jak również innych organów międzynarodowych i międzyrządowych,

uznając, że kroki niezbędne do zrozumienia i zajmowania się zmianami klimatu są najbardziej efektywne społecznie i ekonomicznie dla środowiska wówczas, gdy są oparte na właściwych wnioskach naukowych, technicznych i ekonomicznych, stale aktualizowanych w świetle nowych ustaleń w tych dziedzinach,

uznając, że różne działania zajmujące się zmianami klimatu mogą być uzasadnione ekonomicznie i mogą również pomóc w rozwiązywaniu innych problemów środowiska,

uznając również potrzebę podjęcia przez państwa wysoko rozwinięte pilnych i elastycznych działań w oparciu o jasno określone priorytety będące pierwszym krokiem w kierunku wszechstronnych strategii reagowania na poziomie globalnym, narodowym oraz, w uzgodnionych przypadkach, regionalnym, uwzględniając wszystkie gazy cieplarniane, łącznie z wzięciem pod uwagę ich względnego udziału w powiększeniu efektu cieplarnianego,

uznając dalej, że państwa leżące na nisko położonych obszarach nadbrzeżnych lub na małych wyspach albo na terenach suchych lub półsuchych, zagrożone powodzią, suszami lub pustynnieniem, jak również państwa rozwijające się o wrażliwych ekosystemach górskich są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu,

uznając specyficzne trudności tych państw, zwłaszcza rozwijających się, których gospodarki są szczególnie uzależnione od produkcji, użytkowania i eksportu paliw kopalnianych w konsekwencji działań mających na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych,

potwierdzając, że reagowanie na zmiany klimatu powinno być w integralny sposób skoordynowane z rozwojem społecznym i ekonomicznym, ze zwróceniem uwagi na uniknięcie negatywnego wpływu na rozwój ekonomiczny, przy pełnym uwzględnieniu uzasadnionych, priorytetowych potrzeb państw rozwijających się, zmierzających do osiągnięcia zrównoważonego wzrostu ekonomicznego i likwidacji ubóstwa,

uznając, że wszystkie państwa, a w szczególności państwa rozwijające się, potrzebują dostępu do surowców niezbędnych do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju społecznego i ekonomicznego, a także uważając, że aby państwa rozwijające się osiągnęły postęp w zbliżaniu się do tego celu, konieczny będzie wzrost zużycia energii, biorąc pod uwagę możliwości osiągnięcia większej wydajności energetycznej i kontrolowania ogólnego poziomu emisji gazów cieplarnianych również poprzez wdrażanie nowych technologii, których stosowanie będzie korzystne ze względów ekonomicznych i społecznych,

zdecydowane chronić system klimatyczny dla obecnego i przyszłych pokoleń,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Definicje^{*)}

W rozumieniu niniejszej konwencji:

1. "Negatywne skutki zmian klimatu" oznaczają zmiany w środowisku fizycznym lub w biocie, spowodowane zmianami klimatu, które mają znaczący szkodliwy wpływ na skład, odporność lub wydajność naturalnych sterowanych ekosystemów lub na działanie systemów socjoekonomicznych albo na zdrowie i dobrobyt człowieka.

2. "Zmiany klimatu" oznaczają zmiany w klimacie spowodowane pośrednio lub bezpośrednio działalnością człowieka, która zmienia skład atmosfery ziemskiej i która jest odróżniana od naturalnej zmienności klimatu obserwowanej w porównywalnych okresach.

3. "System klimatyczny" oznacza całość atmosfery, hydrosfery, biosfery i geosfery oraz ich wzajemne oddziaływanie.

4. "Emisje" oznaczają uwalnianie gazów cieplarnianych i (lub) ich substancji do atmosfery nad określonym obszarem, w danym okresie.

5. "Gazy cieplarniane" oznaczają te gazowe składniki atmosfery, zarówno naturalne, jak i antropogeniczne, które pochłaniają i reemitują promieniowanie podczerwone.

6. "Regionalna organizacja integracji gospodarczej" oznacza organizację utworzoną przez suwerenne państwa na danym obszarze, która ma kompetencje odnoszące się do spraw regulowanych przez niniejszą konwencję lub jej protokoły i która została odpowiednio upoważniona, zgodnie z jej wewnętrznymi procedurami, do podpisywania, ratyfikowania, przyjmowania, zatwierdzania lub przystępowania do instrumentów będących przedmiotem jej zainteresowania.

7. "Zbiornik" oznacza składnik lub składniki systemu klimatycznego, w którym gromadzą się gazy cieplarniane lub substancje tworzące gazy cieplarniane.

8. "Pochłaniacz" oznacza jakikolwiek proces, działalność lub mechanizm, który usuwa z atmosfery gaz cieplarniany, aerozol lub substancję tworzącą gaz cieplarniany.

9. "Źródło" oznacza jakikolwiek proces lub działalność, który uwalnia do atmosfery gaz cieplarniany, aerozol lub substancję tworzącą gaz cieplarniany.

---

^{*)} Tytuły artykułów podane są jedynie w celu ułatwienia czytelnikowi posługiwania się tekstem.

Artykuł 2

Cel

Celem podstawowym niniejszej konwencji i wszelkich związanych z nią dokumentów prawnych, które mogą być przyjęte przez Konferencję Stron, jest doprowadzenie, zgodnie z właściwymi postanowieniami konwencji, do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegałby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny. Dla uniknięcia zagrożenia produkcji żywności i dla umożliwienia zrównoważonego rozwoju ekonomicznego poziom taki powinien być osiągnięty w okresie wystarczającym do naturalnej adaptacji ekosystemów do zmian klimatu.

Artykuł 3

Zasady

W działaniach zmierzających do osiągnięcia celu konwencji i wprowadzenia w życie jej postanowień Strony będą się kierowały, między innymi, następującymi zasadami:

1. Strony powinny chronić system klimatyczny dla dobra obecnego i przyszłych pokoleń ludzkości, opierając się na zasadach sprawiedliwości i zgodnie z ich wspólnymi, chociaż zróżnicowanymi, zasadami odpowiedzialności i możliwościami. Stosownie do tego Państwa-Strony rozwinięte powinny objąć przewodnictwo w przeciwdziałaniu zmianom klimatu i negatywnym skutkom tych zmian.

2. Szczególnej uwadze będą poddane specyficzne potrzeby i specjalne okoliczności Państw-Stron rozwijających się, zwłaszcza tych, które są najbardziej narażone na negatywne skutki zmian klimatu, oraz tych Stron, zwłaszcza Państw-Stron rozwijających się, które w ramach niniejszej konwencji byłyby obciążone nieproporcjonalnie lub nadmiernie.

3. Strony powinny podjąć środki zapobiegawcze dla przewidzenia, zapobieżenia lub zminimalizowania przyczyn zmian klimatu i złagodzenia ich negatywnych skutków. W przypadku zagrożenia poważnymi lub nieodwracalnymi szkodami, brak całkowitej naukowej pewności nie powinien być uważany za powód do opóźnienia podjęcia takich środków zapobiegawczych. Należy zwrócić uwagę, aby polityka i środki zapobiegające zmianom klimatu były oszczędne i zapewniały powszechne korzyści za możliwie najniższą cenę. Aby to osiągnąć, taka polityka i środki powinny uwzględniać różne konteksty socjoekonomiczne, być wszechstronne, obejmować wszystkie istotne źródła, pochłaniacze i zbiorniki gazów cieplarnianych oraz ich adaptację, jak również obejmować wszystkie sektory gospodarcze. Wysiłki mające na celu zapobieganie zmianom klimatu mogą być podejmowane przy współdziałaniu zainteresowanych Stron.

4. Strony mają prawo i powinny promować zrównoważony rozwój. Polityka i środki służące ochronie systemu klimatycznego przed zmianami powodowanymi przez człowieka powinny być dostosowane do specyficznych warunków każdej ze Stron i zintegrowane z narodowymi programami rozwoju, biorąc pod uwagę, że rozwój ekonomiczny jest niezbędnym celem podjęcia działań dla zapobiegania zmianom klimatu.

5. Strony powinny współdziałać przy promowaniu wspierającego i otwartego międzynarodowego systemu ekonomicznego, który prowadziłby do zrównoważonego wzrostu ekonomicznego i rozwoju wszystkich Stron, w szczególności Państw-Stron rozwijających się, umożliwiając im lepsze zajmowanie się problemami zmian klimatu. Środki podjęte dla zapobiegania zmianom klimatu, w tym także środki podjęte w trybie jednostronnym, nie powinny stawać się środkami do arbitralnego lub nie usprawiedliwionego dyskryminowania lub maskowanego ograniczania handlu międzynarodowego.

Artykuł 4

Zobowiązania

1. Wszystkie Strony, biorąc pod uwagę swe wspólne, lecz zróżnicowane, zasady odpowiedzialności oraz swe specyficzne priorytety rozwoju narodowego i regionalnego, cele i okoliczności, będą:

- a) rozwijać, okresowo aktualizować, publikować i udostępniać Konferencji Stron, zgodnie z artykułem 12, raporty krajowe o antropogenicznych emisjach wszystkich gazów cieplarnianych, nie kontrolowanych przez Protokół montrealński, pochodzących ze źródeł oraz usuwanych przez pochłaniacze, stosując porównywalne metodologie uzgodnione przez Konferencję Stron;
- b) formułować, wdrażać, publikować i regularnie aktualizować krajowe i - tam, gdzie jest to właściwe - regionalne programy obejmujące środki łagodzenia zmian klimatu przez określenie antropogenicznych emisji pochodzących ze źródeł i usuwanych przez pochłaniacze wszystkich gazów cieplarnianych, nie objętych kontrolą przez Protokół montrealński, jak również środki ułatwiające odpowiednią adaptację do zmian klimatu;
- c) popierać i współpracować w rozwoju, stosowaniu i rozpowszechnianiu, uwzględniając transfer technologii, doświadczeń i procesów pozwalających kontrolować, redukować lub zapobiegać antropogenicznym emisjom gazów cieplarnianych, nie objętych kontrolą przez Protokół montrealński, we wszystkich odnośnych dziedzinach, włączając w to energetykę, transport, przemysł, rolnictwo, leśnictwo i resorty zajmujące się zagospodarowaniem odpadów;
- d) popierać zrównoważone zarządzanie oraz promować i współpracować na rzecz ochrony i podniesienia efektywności pochłaniaczy i zbiorników wszystkich gazów cieplarnianych nie objętych kontrolą przez Protokół montrealński, uwzględniając biomasy, lasy i oceany, jak również inne ekosystemy lądowe, nadbrzeżne i morskie;

- e) współpracować w przygotowaniu adaptacji do skutków zmian klimatu; rozwijać i wypracowywać odpowiednie i zintegrowane plany dla zarządzania strefami nadbrzeżnymi, dla zasobów wody i rolnictwa oraz dla ochrony i rekultywacji obszarów, szczególnie w Afryce, dotkniętych suszą, pustynnieniem bądź powodziami;
- f) uwzględniać zmiany klimatu, w stopniu, w jakim jest to możliwe, w projektach lub podejmowanych przedsięwzięciach, dla łagodzenia bądź adaptacji do zmian klimatu, w dziedzinie społecznej, ekonomicznej i polityki ochrony środowiska, stosując właściwe metody, np. oceny oddziaływania, formułowane i określane przez państwa z punktu widzenia minimalizowania negatywnego wpływu na gospodarkę, zdrowie publiczne i jakość środowiska;
- g) promować i współpracować w zakresie badań naukowych, technologicznych, technicznych, socjoekonomicznych i innych, w systematycznych obserwacjach i rozwoju danych archiwów związanych z systemem klimatycznym i zmierzających do dalszego rozumienia i redukcji bądź eliminacji pozostających niepewności, odnoszących się do przyczyn, skutków, wielkości i okresów zachodzenia zmian klimatu oraz ekonomicznych i społecznych konsekwencji różnorodnych strategii reagowania;
- h) promować i współpracować w zakresie pełnej, otwartej i ciągłej wymiany odnośnych informacji naukowych, technologicznych, technicznych, socjoekonomicznych i prawnych związanych z systemem klimatycznym i zmianami klimatu oraz z ekonomicznymi i społecznymi konsekwencjami różnorodnych strategii reagowania;
- i) promować i współpracować w zakresie edukacji, szkolenia i szerzenia społecznej świadomości w sprawach związanych ze zmianami klimatu i zachęcania do jak najszerszego uczestnictwa w tym procesie, uwzględniając w tym organizacje pozarządowe, oraz
- j) przekazywać Konferencji Stron informacje dotyczące wdrażania, zgodnie z artykułem 12.

2. Państwa-Strony rozwinięte i inne Strony wymienione w załączniku 1 zobowiązują się w szczególności do tego, co następuje:

- a) każda z tych Stron przyjmie narodowe*) strategie i podejmie odpowiednie środki, mające na celu łagodzenie zmian klimatu poprzez ograniczenie antropogenicznej emisji gazów cieplarnianych oraz ochronę i podnoszenie wydajności pochłaniaczy i zbiorników tych gazów. Polityka ta i środki będą wykazywać, że państwa rozwinięte sprawują rolę wiodącą w modyfikowaniu długoterminowych tendencji antropogenicznych emisji, zgodnych z celem niniejszej konwencji, uznając, że powrót przed upływem obecnej dekady do wcześniejszych poziomów antropogenicznych emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych nie objętych kontrolą przez Protokół montreali przyczyniłby się do takiej modyfikacji, i biorąc pod uwagę różnice pomiędzy Stronami w punkcie wyjścia i w podejściu, w strukturach ekonomicznych i w bazach surowcowych, potrzebę utrzymania silnego i zrównoważonego wzrostu ekonomicznego, dostępne technologie i inne specyficzne okoliczności, jak również potrzebę sprawiedliwych i właściwych wkładów każdej z tych Stron do globalnego wysiłku odnoszącego się do tego celu. Strony te mogą wdrażać taką politykę i środki z innymi Stronami i mogą wspomagać inne Strony w przyczynianiu się do osiągnięcia celu niniejszej konwencji, a w szczególności niniejszego punktu;
- b) aby promować postęp w osiągnięciu tego celu każda ze Stron w ciągu sześciu miesięcy od wejścia niniejszej konwencji w życie oraz okresowo później, zgodnie z artykułem 12, przekaze szczegółowe informacje na temat swej polityki i środków, o których mowa w punkcie (a), jak również na temat przewidywanych antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych według źródeł i ich usuwania przez pochłaniacze, nie objętych kontrolą przez Protokół montreali w okresie, o którym mowa w punkcie (a), w celu indywidualnego lub wspólnego sprowadzenia emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych, nie objętych kontrolą przez Protokół montreali, do poziomu z roku 1990. Informacje te zostaną poddane przeglądowi Konferencji Stron na jej pierwszej sesji i okresowo później; przeglądy takie będą realizowane zgodnie z artykułem 7;
- c) obliczenia emisji pochodzących ze źródeł i usuwania przez pochłaniacze gazów cieplarnianych, realizowane dla celów podanych w punkcie (b), powinny uwzględniać najbardziej dostępną wiedzę naukową, w tym efektywną zdolność pochłaniaczy i odpowiedni udział tych gazów w zmianach klimatu. Konferencja Stron rozpatrzy i uzgodni metodologię dla tych obliczeń na swej pierwszej sesji i będzie dokonywać regularnie ich przeglądu;
- d) Konferencja Stron na swej pierwszej sesji dokona przeglądu wymienionych wyżej punktów (a) i (b). Przegląd taki będzie przeprowadzony w świetle najlepszych dostępnych danych naukowych i szacunków dotyczących zmian klimatu i ich oddziaływań, jak również związanych z tym informacji technicznych, społecznych i ekonomicznych. Na podstawie tego przeglądu Konferencja Stron podejmie właściwe działania, mogące obejmować przyjęcie poprawek do zobowiązań w punktach (a) i (b). Na swej pierwszej

sesji Konferencja Stron podejmie również decyzje dotyczące kryteriów wspólnego wdrażania, jak wskazano w punkcie (a). Drugi przegląd spraw, o których mowa w punktach (a) i (b), odbędzie się nie później niż dnia 31 grudnia 1998 r., a następne odbywać się będą w regularnych odstępach czasu ustalonych przez Konferencję Stron, aż do osiągnięcia celu konwencji;

- e) każda ze Stron będzie:
  - (i) koordynować, jeśli będzie to właściwe, wraz z innymi Stronami, odpowiednie działania ekonomiczne i administracyjne dla osiągnięcia celu konwencji oraz
  - (ii) określać i poddawać okresowemu przeglądowi własną politykę i praktyki pobudzające działania prowadzące do większego niż normalny poziomu antropogenicznego emisji gazów cieplarnianych, nie objętych kontrolą przez Protokół montrealcki;
- f) Konferencja Stron dokona przeglądu, nie później niż dnia 31 grudnia 1998 r., dostępnych informacji, mając na celu podjęcie decyzji dotyczących takich poprawek do list podanych w załącznikach I i II, jakie mogą być właściwe, za aprobatą zainteresowanej Strony;
- g) każda ze Stron nie wymieniona w załączniku I może, w swym dokumencie ratyfikacyjnym, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, albo kiedykolwiek później, zawiadomić depozytariusza o zamiarze przyjęcia zobowiązań wymienionych w punktach (a) i (b). Depozytariusz będzie informował innych sygnatariuszy i Strony o każdym takim zawiadomieniu.

3. Państwa-Strony rozwinięte i inne Strony rozwinięte wymienione w załączniku II zapewnią nowe i dodatkowe źródła finansowania dla pełnego pokrycia uzgodnionych kosztów poniesionych przez Państwa-Strony rozwijające się w ramach wypełniania zobowiązań określonych w artykule 12 ustęp 1. Strony te zapewnią również źródła finansowania, włączając w to środki finansowe na przekazywanie technologii, niezbędnych dla Państw-Stron rozwijających się do pełnego pokrycia przez nie uzgodnionych wzrastających kosztów wdrażania przedsięwzięć wymienionych w ustępie 1 niniejszego artykułu i uzgodnionych między Państwem-Stroną rozwijającą się a jednostką międzynarodową lub jednostkami, o których mowa w artykule 11, zgodnie z tym artykułem. Przy wdrażaniu tych zobowiązań powinno się brać pod uwagę potrzebę adekwatności i przewidywalności w przepływie funduszy oraz znaczenie właściwego podziału obciążeń między Państwami-Stronami rozwiniętymi.

4. Państwa Strony rozwinięte i inne Strony rozwinięte wymienione w załączniku II będą również wspierać te Państwa-Strony rozwijające się, które są szczególnie narażone na niekorzystne skutki zmian klimatu, w pokryciu kosztów adaptacji do tych niekorzystnych skutków.

5. Państwa-Strony rozwinięte i inne Strony rozwinięte wymienione w załączniku II będą podejmować wszelkie możliwe kroki, aby popierać, ułatwiać i finansować, w zależności od tego, co będzie bardziej właściwe, transfer i udostępnianie nieszkodliwych dla środowiska technologii i know-how innym Stronom, zwłaszcza Państwom-Stronom rozwijającym się, aby umożliwić im wprowadzenie w życie postanowień konwencji. W tym procesie Państwa-Strony rozwinięte będą wspierać pobudzanie i rozwój własnych, wewnętrznych możliwości i technologii Państw-Stron rozwijających się. Inne Strony i organizacje mogą również pomagać przy ułatwianiu przekazywania takich technologii, jeśli posiadają odpowiednie możliwości.

6. Konferencja Stron dopuści pewien stopień elastyczności przy wdrażaniu zobowiązań określonych w ustępie 2, w stosunku do Stron wymienionych w załączniku I, w których trwa proces przechodzenia do gospodarki rynkowej, aby zwiększyć możliwości tych Stron do zajmowania się zmianami klimatu, uwzględniając jako punkt odniesienia historyczny poziom emisji antropogenicznych gazów cieplarnianych, nie objętych kontrolą przez Protokół montrealcki.

7. Stopień, do jakiego Państwa-Strony rozwijające się będą skutecznie realizować zobowiązania wynikające z niniejszej konwencji, będzie uzależniony od efektywnego wdrażania przez Państwa-Strony rozwinięte swych zobowiązań określonych w niniejszej konwencji, odnoszących się do zasobów finansowych i transferu technologii, biorąc w pełni pod uwagę, że rozwój społeczny i ekonomiczny oraz wykorzenienie ubóstwa są pierwszymi i nadrzędnymi priorytetami Państw-Stron rozwijających się.

8. Przy wdrażaniu zobowiązań wynikających z niniejszego artykułu Strony zwrócą szczególną uwagę na działania, jakie w ramach konwencji są konieczne, uwzględniając działania odnoszące się do finansowania, ubezpieczenia i transferu technologii dla zaspokojenia specyficznych potrzeb i obaw Państw-Stron rozwijających się, wynikających z negatywnych skutków zmian klimatu i (lub) wpływu realizacji środków reagowania, w szczególności odnoszących się do:

- a) małych państw położonych na wyspach;
- b) państw z nisko położonymi obszarami nadbrzeżnymi;
- c) państw z obszarami suchymi lub półsuchymi, obszarami zalesionymi i podatnymi na wyniszczenie lasów;
- d) państw z obszarami podatnymi na klęski żywiołowe;
- e) państw z obszarami podatnymi na susze i pustynnienie;

- f) państw, w których występuje wysoki stopień zanieczyszczenia atmosfery w miastach;
- g) państw z obszarami o wrażliwych ekosystemach, włączając w to ekosystemy górskie;
- h) państw, których gospodarki są w znacznym stopniu uzależnione od dochodów z produkcji, przetwórstwa, eksportu i (lub) zużycia surowców energetycznych oraz energochłonnych wyrobów; oraz
- i) państw nie posiadających dostępu do morza i państw tranzytowych.

Ponadto Konferencja Stron może podjąć działania, jakie uzna za właściwe, zgodnie z niniejszym ustępem.

9. Strony będą w pełni uwzględniać specyficzne potrzeby i specjalne sytuacje państw najslabiej rozwiniętych w ich działaniach odnoszących się do finansowania i transferu technologii.

10. Strony będą brać pod uwagę, zgodnie z artykułem 10, przy wdrażaniu zobowiązań wynikających z niniejszej konwencji, sytuację Stron, zwłaszcza Państw-Stron rozwijających się, których gospodarka jest narażona na negatywne skutki wdrażania środków przeciwdziałania zmianom klimatu. Odnosi się to szczególnie do Stron, których gospodarka jest w znacznym stopniu uzależniona od dochodów z produkcji, przetwórstwa, eksportu i (lub) zużycia surowców energetycznych i związanej z tym energochłonności wyrobów i (lub) zużycia surowców energetycznych, których zastąpienie innymi źródłami energii stanowiłoby dla tych Stron poważną trudność.

*) Obejmuje to politykę i środki przyjęte przez regionalne organizacje integracji gospodarczej.

Artykuł 5

Badania i systematyczne obserwacje

Wypełniając zobowiązania określone w artykule 4 ustęp 1(g), Strony będą:

- a) wspierać i dalej rozwijać, jeśli to jest właściwe, międzynarodowe i międzyrządowe programy i sieci lub organizacje, mające na celu określanie, prowadzenie, ocenianie i finansowanie badań, gromadzenie danych i prowadzenie systematycznych obserwacji, zwracając przy tym uwagę na potrzebę minimalizowania dublowania działań;
- b) wspierać międzynarodowe i międzyrządowe wysiłki w celu doskonalenia systematycznych obserwacji oraz możliwości i efektywności badań naukowych i technicznych szczególnie w państwach rozwijających się, jak również celem promowania dostępu do danych i analiz otrzymywanych z obszarów położonych poza narodową jurysdykcją i ich wymiany, oraz
- c) brać pod uwagę szczególne problemy i potrzeby państw rozwijających się i współpracować przy ulepszaniu ich własnych możliwości i efektywności w celu ich uczestniczenia w wysiłkach, o których mowa w punktach (a) i (b).

Artykuł 6

Edukacja, szkolenie i świadomość społeczna

Wypełniając zobowiązania określone w artykule 4 ustęp 1(i), Strony będą:

- a) popierać i ułatwiać na szczeblu państwowym oraz, jeśli jest to właściwe, subregionalnym i regionalnym, i zgodnie z państwowymi przepisami prawnymi i regulacjami oraz w ramach ich odpowiednich możliwości:
  - (i) rozwój i wdrażanie programów edukacyjnych i świadomości społecznej w sprawie zmian klimatu i ich skutków,
  - (ii) powszechny dostęp do informacji na temat zmian klimatu i ich skutków,
  - (iii) powszechny udział w działaniach dotyczących zmian klimatu i ich skutków i rozwijać odpowiednie reagowanie oraz
  - (iv) szkolenie personelu naukowego, technicznego i zarządzającego;
- b) współdziałać i popierać, na poziomie międzynarodowym oraz tam, gdzie jest to właściwe, przy zaangażowaniu istniejących organów:
  - (i) rozwój i wymianę materiałów służących edukacji i podnoszeniu świadomości społecznej w sprawie zmian klimatu i ich skutków oraz
  - (ii) rozwój i wdrażanie programów edukacyjnych i szkoleniowych, uwzględniając umacnianie krajowych instytucji i wymianę lub wspieranie personelu w celu szkolenia fachowców w tej dziedzinie, w szczególności dla państw rozwijających się.

Artykuł 7

Konferencja Stron

1. Niniejszym ustanawia się Konferencję Stron.

2. Konferencja Stron, jako najwyższy organ niniejszej konwencji, będzie regularnie dokonywała przeglądu realizacji postanowień konwencji i wszelkich związanych z nią instrumentów prawnych, które mogą być przyjęte przez Konferencję Stron, oraz podejmie, w ramach swych kompetencji, decyzje konieczne do popierania efektywnej realizacji postanowień konwencji. W tym celu Konferencja będzie:

- a) okresowo oceniać stan zobowiązań Stron i instytucjonalnych uregulowań określonych w konwencji, w świetle celu konwencji oraz doświadczeń zdobytych w procesie wdrażania i rozwoju nauki i wiedzy technologicznej;
- b) popierać i ułatwiać wymianę informacji na temat działań podjętych przez Strony w sprawie zmian klimatu i ich skutków, biorąc pod uwagę niejednakowe okoliczności, stopnie odpowiedzialności i możliwości Stron oraz ich odpowiednie zobowiązania wynikające z niniejszej konwencji;
- c) ułatwiać, na wniosek dwóch lub więcej Stron, koordynację środków podjętych przez nie dla zapobiegania zmianom klimatu i ich skutkom, biorąc pod uwagę niejednakowe okoliczności, stopnie odpowiedzialności i możliwości Stron oraz ich odpowiednie zobowiązania w ramach niniejszej konwencji;
- d) popierać i wytyczać, zgodnie z celem i postanowieniami konwencji, rozwój i okresowe udoskonalanie porównywalnych metodologii, które powinny być uzgadniane przez Konferencję Stron, między innymi w celu przygotowania inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych według źródeł i ich usuwania przez pochłaniacze oraz w celu oceniania efektywności środków mających za zadanie ograniczenie emisji i zwiększenie stopnia usuwania tych gazów;
- e) oceniać, w oparciu o wszelkie dostępne jej informacje, zgodnie z postanowieniami konwencji, wdrażanie postanowień konwencji przez Strony, ogólne efekty środków podejmowanych zgodnie z konwencją, szczególnie efekty w dziedzinie środowiska, gospodarcze i społeczne, jak również ich skumulowane oddziaływanie oraz postęp w osiągnięciu celów konwencji;
- f) rozpatrywać i przyjmować okresowe sprawozdania na temat wdrażania konwencji i zapewniać ich publikację;
- g) formułować zalecenia we wszelkich sprawach niezbędnych do wdrażania konwencji;
- h) dążyć do zabezpieczenia źródeł finansowania zgodnie z artykułem 4 ustępy 3, 4 i 5 oraz artykułem 11;
- i) powoływać takie organy pomocnicze, jakie zostaną uznane za niezbędne do realizacji konwencji;
- j) oceniać sprawozdania przedkładane przez jej organy pomocnicze i udzielać im wytycznych;
- k) ustalać i przyjmować, w drodze consensusu, zasady proceduralne i zasady finansowe dla Konferencji i dla każdego organu pomocniczego;
- l) poszukiwać i wykorzystywać tam, gdzie to jest właściwe, usługi i współpracę oraz informacje przekazywane przez kompetentne organizacje międzynarodowe oraz organy międzyrządowe i pozarządowe oraz
- m) spełniać takie inne funkcje, jakie są wymagane dla osiągnięcia celu konwencji, jak również wszelkie inne funkcje wyznaczone Konferencji na podstawie konwencji.

3. Konferencja Stron na swej pierwszej sesji przyjmie własne zasady proceduralne oraz organów pomocniczych, powołanych w ramach konwencji, które uwzględnią procedury podejmowania decyzji w sprawach nie objętych jeszcze procedurami podejmowania decyzji określonymi w konwencji. Procedury takie mogą wymagać określonej większości dla przyjęcia poszczególnych decyzji.

4. Pierwsza sesja Konferencji Stron będzie zwołana przez Tymczasowy Sekretariat, o którym mowa w artykule 21, i odbędzie się nie później niż po upływie roku od daty wejścia konwencji w życie. Później sesje zwyczajne Konferencji Stron będą się odbywały co rok, jeśli Konferencja Stron nie zdecyduje inaczej.

5. Sesje nadzwyczajne Konferencji Stron będą się odbywały w takich innych terminach, w jakich może to być uznane za konieczne przez Konferencję, albo na pisemną prośbę którejkolwiek ze Stron, pod warunkiem, że w ciągu sześciu miesięcy od zawiadomienia na piśmie Stron przez Sekretariat o prośbie uzyska ona poparcie co najmniej jednej trzeciej Stron.

6. Organizacja Narodów Zjednoczonych, jej wyspecjalizowane agencje i Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej, jak również każde państwo członkowskie tych organizacji lub występujące w nich jako obserwator, które nie jest Stroną konwencji, może być reprezentowane na sesjach Konferencji Stron w charakterze obserwatora. Każdy organ lub agencja, narodowa czy międzynarodowa, rządowa lub pozarządowa, która jest kompetentna w dziedzinach objętych konwencją i która poinformowała Sekretariat o swoim życzeniu, aby być reprezentowaną na sesji Konferencji Stron w charakterze obserwatora, może być dopuszczona, jeśli co najmniej jedna trzecia Stron obecnych nie sprzeciwi się temu. Dopuszczenie i udział obserwatorów zostaną określone w zasadach proceduralnych, które przyjmie Konferencja Stron.

Artykuł 8

Sekretariat

1. Niniejszym ustanawia się Sekretariat.
2. Do zadań Sekretariatu należeć będzie:
  - a) prowadzenie przygotowań do sesji Konferencji Stron i jej organów pomocniczych, utworzonych w ramach konwencji, oraz zapewnienie im niezbędnej obsługi;
  - b) gromadzenie i przekazywanie przedkładanych mu sprawozdań,
  - c) ułatwianie Stronom, zwłaszcza Państwom-Stronom rozwijającym się, na ich wniosek, gromadzenia i przekazywania wymaganych informacji, zgodnie z postanowieniami konwencji;
  - d) przygotowywanie sprawozdań z jego działań i przedstawianie ich Konferencji Stron;
  - e) zapewnianie niezbędnej koordynacji z sekretariatami innych odpowiednich międzynarodowych organów;
  - f) podejmowanie, pod ogólnym kierownictwem Konferencji Stron, takich administracyjnych i kontraktowych przedsięwzięć, jakie mogą być wymagane dla efektywnego wypełniania jego funkcji, oraz
  - g) pełnienie innych zadań Sekretariatu wyszczególnionych w konwencji i w każdym z jej protokołów oraz wszelkich innych zadań, które mogą być określone przez Konferencję Stron.
3. Konferencja Stron, na swej pierwszej sesji, wyznaczy stały Sekretariat i dokona przygotowań do jego funkcjonowania.

Artykuł 9

Pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowego i technicznego

1. Niniejszym ustanawia się pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowego i technicznego w celu zapewnienia Konferencji Stron i, jeśli będzie to właściwe, innym jej organom pomocniczym aktualnej informacji i doradztwa w sprawach naukowych i technicznych związanych z konwencją. Udział w pracach tego organu będzie otwarty dla wszystkich Stron i będzie multidyscyplinarny. W jego skład będą wchodzić przedstawiciele rządów kompetentni w odnośnej dziedzinie ekspertyzy. Będzie on regularnie informował Konferencję Stron o wszelkich aspektach jego prac.
2. Pod kierownictwem Konferencji Stron i wzorując się na istniejących kompetentnych organach międzynarodowych organ ten będzie:
  - a) dokonywał ocen stanu wiedzy naukowej dotyczącej zmian klimatu i ich skutków;
  - b) przygotowywał naukowe oceny efektów działań podejmowanych dla realizacji postanowień konwencji;
  - c) określał innowacyjne, skuteczne technologie oraz know-how, a także doradzał w sprawach metod i środków promujących rozwój i (lub) transfer takich technologii;
  - d) zapewniał doradztwo w sprawach programów naukowych, współpracy międzynarodowej w badaniach i rozwoju, dotyczących zmian klimatu, jak również w sprawach metod i środków wspierania rozwoju własnych możliwości w krajach rozwijających się, oraz
  - e) odpowiadał na pytania dotyczące kwestii naukowych, technicznych i metodologicznych, które Konferencja Stron i jej organy pomocnicze mogą zlecić temu organowi.
3. Funkcje i zakres kompetencji tego organu mogą być dalej modyfikowane przez Konferencję Stron.

Artykuł 10

Pomocniczy organ do spraw wdrażania

1. Niniejszym ustanawia się pomocniczy organ do spraw wdrażania w celu wspierania Konferencji Stron w ocenie i dokonywaniu przeglądów efektywności wdrażania konwencji. Uczestnictwo w pracach tego organu będzie otwarte dla wszystkich Stron i w skład jego będą wchodzić przedstawiciele rządów, którzy są ekspertami w kwestiach związanych ze zmianami klimatu. Organ ten będzie regularnie przekazywał sprawozdania Konferencji Stron w sprawach wszystkich aspektów związanych z jego działalnością
2. Pod kierownictwem Konferencji Stron organ ten będzie:
  - a) rozpatrywał informacje przekazywane zgodnie z artykułem 12 ustęp 1 w celu oceny ogólnych skutków przedsięwzięć podejmowanych przez Strony, w świetle najnowszych ocen naukowych dotyczących zmian klimatu;

- b) rozpatrywał informacje, przekazywane zgodnie z artykułem 12 ustęp 2, w celu wsparcia Konferencji Stron w przeprowadzaniu przeglądów określonych w artykule 4 ustęp 2 (d) oraz
- c) wspierał Konferencję Stron, jeśli to będzie właściwe, w zakresie przygotowania i wdrażania jej decyzji.

Artykuł 11

Mechanizm finansowania

1. Niniejszym określa się mechanizm zapewniania źródeł finansowania na bazie subwencji lub koncesji, uwzględniając w tym transfer technologii. Będzie on funkcjonował pod nadzorem i przy odpowiedzialności wobec Konferencji Stron, która będzie decydować w sprawach polityki, priorytetów programowych oraz kryteriów wyboru odnoszących się do konwencji. Działania mechanizmów będą powierzone jednej lub więcej istniejącym jednostkom międzynarodowym.

2. Mechanizm finansowania będzie miał sprawiedliwą i zrównoważoną reprezentację wszystkich Stron, ustaloną według przejrzystego systemu zarządzania.

3. Konferencja Stron oraz jednostka lub jednostki, którym powierzono realizację mechanizmu finansowania, będą działać w sposób przynoszący efekty zgodnie z powyższymi ustępami, które będą uwzględniać, co następuje:

- a) sposób zagwarantowania, że finansowane projekty ukierunkowane na zmiany klimatu są zgodne z polityką, programowymi priorytetami i kryteriami wyboru ustanowionymi przez Konferencję Stron,
- b) tryb, w którego wyniku poszczególne decyzje finansowe może być ponownie rozpatrzona w świetle tej polityki, programowych priorytetów i kryteriów wyboru;
- c) zabezpieczenie regularnego informowania Konferencji Stron przez jednostkę lub jednostki o działaniach finansowych, zgodnie z wymogiem odpowiedzialności określonej w ustępie 1 oraz
- d) określenie w przewidywalny i możliwy do stwierdzenia sposób wielkości funduszy, dostępnych i niezbędnych do wdrażania niniejszej konwencji, jak również warunków, na jakich wielkość ta będzie okresowo weryfikowana.

4. Konferencja Stron poczyni przygotowania do wdrożenia wyżej wymienionych postanowień na swej pierwszej sesji, oceniając i biorąc pod uwagę przejściowe postanowienia, o których mowa w artykule 21 ustęp 3, oraz zadecyduje, czy te tymczasowe przygotowania powinny być utrzymane. W ciągu 4 lat od tego czasu Konferencja Stron dokona przeglądu mechanizmu finansowania i podejmie odpowiednie środki.

5. Państwa-Strony rozwinięte mogą również zabezpieczyć, zaś Państwa-Strony rozwijające się mogą wykorzystać zasoby finansowe dotyczące wdrożenia konwencji w trybie dwustronnym, regionalnym oraz wielostronnym.

Artykuł 12

Przekazywanie informacji dotyczących wdrażania

1. Zgodnie z artykułem 4 ustęp 1 każda ze Stron będzie przekazywała Konferencji Stron, za pośrednictwem Sekretariatu, następujące elementy informacji:

- a) krajowe dane statystyczne odnoszące się do antropogenicznych emisji wszystkich gazów cieplarnianych według ich źródeł oraz usuwania przez pochłaniacze, nie objętych kontrolą przez Protokół montrealński, do takiego stopnia, na jaki pozwala zdolność danej Strony, przy zastosowaniu porównywalnych metodologii, które powinny być poparte i uzgodnione przez Konferencję Stron;
- b) ogólny opis przedsięwzięć podjętych lub przewidzianych przez Stronę dla wdrożenia konwencji oraz
- c) wszelkie inne informacje, które Strona uzna za przydatne dla osiągnięcia celu konwencji i za odpowiednie do przekazania, uwzględniając, jeśli to możliwe, materiał odnoszący się do określenia globalnych trendów emisji.

2. Każde Państwo-Strona rozwinięte oraz każda inna Strona wymieniona w załączniku I włączy do przekazywanego materiału następujące elementy informacji:

- a) szczegółowy opis polityki i przedsięwzięć, które podjęło w celu realizacji zobowiązań w ramach artykułu 4 ustępy 2(a) i 2(b), oraz
- b) wyraźny szacunek skutków, jakie polityka i działania, o których mowa w punkcie (a), będą miały dla antropogenicznej emisji gazów cieplarnianych według ich źródeł oraz ich usuwania przez pochłaniacze w okresie, o którym mowa w artykule 4 ustęp 2(a).

3. Ponadto każde Państwo-Strona rozwinięte oraz każda inna Strona wymieniona w załączniku II uwzględni szczegóły na temat środków zastosowanych zgodnie z artykułem 4 ustępy 3, 4 i 5.

4. Państwa-Strony rozwijające się mogą na zasadzie dobrowolności proponować projekty dla finansowania, uwzględniając specyficzne technologie, materiały, sprzęt, techniki i praktyki, niezbędne do realizacji takich projektów, ograniczenia emisji i wzrostu usuwania gazów cieplarnianych, jeśli jest to możliwe, łącznie z określeniem wszystkich wzrastających kosztów oraz oceną wynikających z tego korzyści.

5. Każde Państwo-Strona rozwinięte oraz każda inna Strona wymieniona w załączniku I rozpocznie swoje wstępne przekazywanie informacji w ciągu sześciu miesięcy od wejścia konwencji w życie dla danej Strony. Każda Strona nie wymieniona tamże rozpocznie wstępne przekazywanie informacji w ciągu trzech lat od wejścia konwencji w życie dla tej Strony lub w miarę dostępności źródeł finansowania, zgodnie z artykułem 4 ustęp 3. Państwa-Strony najslabiej rozwinięte mogą rozpocząć przekazywanie swoich wstępnych informacji według własnego uznania. Częstotliwość kolejnych przekazywań informacji przez wszystkie Strony zostanie określona przez Konferencję Stron, z uwzględnieniem zróżnicowanego rozkładu działań, określonego w niniejszym ustępie.

6. Informacje przekazywane przez Strony zgodnie z niniejszym artykułem będą w możliwie najkrótszym terminie przesłane przez Sekretariat Konferencji Stron i każdemu zainteresowanemu organowi pomocniczemu. Procedury związane z przekazywaniem informacji mogą być zmienione przez Konferencję Stron, jeśli okaże się to niezbędne.

7. Począwszy od swej pierwszej sesji Konferencja Stron będzie czynić przygotowania do technicznego i finansowego wsparcia Państw-Stron rozwijających się, na ich wniosek, w gromadzeniu i przekazywaniu informacji zgodnie z niniejszym artykułem, jak również w ustalaniu technicznych i finansowych potrzeb związanych z proponowanymi projektami i środkami reagowania zgodnie z artykułem 4. Wsparcie takie może być udzielone przez inne Strony, przez kompetentne organizacje międzynarodowe i przez Sekretariat, jeśli będzie to właściwe.

8. Każda grupa Stron może, zgodnie z wytycznymi przyjętymi przez Konferencję Stron i po uprzedniej notyfikacji tego Konferencji Stron, wypełniając swe zobowiązania, o których mowa w niniejszym artykule, przekazywać informacje wspólnie, pod warunkiem że takie przekazywanie będzie zawierało dane dotyczące wypełniania przez każdą z tych Stron z osobna zobowiązań wynikających z konwencji.

9. Otrzymane przez Sekretariat informacje zastrzeżone przez Stronę jako poufne, zgodnie z kryteriami ustalonymi przez Konferencję Stron, będą gromadzone przez Sekretariat w celu zachowania poufności, zanim zostaną udostępnione któremukolwiek z organów zaangażowanych w przekazywanie informacji i dokonywanie ich przeglądu.

10. Sekretariat opublikuje informacje napływające od Stron zgodnie z niniejszym artykułem wówczas, gdy zostaną one przekazane Konferencji Stron, zgodnie z ustępem 9 i bez uszczerbku dla możliwości którejkolwiek ze Stron do opublikowania swych informacji w dowolnym czasie.

Artykuł 13

Rozwiązywanie problemów dotyczących wdrażania konwencji

Konferencja Stron na swej pierwszej sesji rozpatrzy ustanowienie wielostronnego procesu konsultacyjnego, dostępnego dla Stron na ich prośbę, mającego na celu rozwiązywanie problemów odnoszących się do wdrażania konwencji.

Artykuł 14

Rozstrzyganie sporów

1. W przypadku sporu pomiędzy którymkolwiek dwiema lub większą liczbą Stron, dotyczącego interpretacji lub stosowania konwencji, zainteresowane Strony będą szukać rozwiązania sporu w drodze negocjacji lub w jakiegokolwiek inny wybrany przez siebie pokojowy sposób.

2. W trakcie ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia do konwencji albo kiedykolwiek później Strona, nie będąca regionalną organizacją integracji gospodarczej, może oświadczyć w piśmie przekazanym depozytariuszowi, że w razie jakiegokolwiek sporu dotyczącego interpretacji lub stosowania konwencji uważa jako ipso facto obowiązkowe i nie wymagające specjalnego porozumienia, w stosunku do każdej Strony, która podejmie takie samo zobowiązanie:

- a) przedłożenie sporu Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości i (lub)

b) zastosowanie arbitrażu zgodnie z procedurami, które będą przyjęte przez Konferencję Stron w najkrótszym praktycznie terminie i określone w załączniku dotyczącym arbitrażu.

Strona będąca regionalną organizacją integracji gospodarczej może złożyć oświadczenie z podobnym skutkiem w stosunku do arbitrażu, zgodnie z procedurami, o których mowa w punkcie (b).

3. Oświadczenie, o którym mowa w ustępie 2, będzie pozostawać w mocy do czasu wygaśnięcia zgodnie z jego warunkami lub po upływie trzech miesięcy od chwili złożenia depozytariuszowi pisemnego oświadczenia o jego wycofaniu.

4. Nowe oświadczenie, stwierdzenie odwołania lub wygaśnięcie oświadczenia nie może w żaden sposób naruszać postępowania toczącego się w Międzynarodowym Trybunale Sprawiedliwości lub przed trybunałem arbitrażowym, jeśli strony sporu nie uzgodnią inaczej.

5. Odnośnie do działania określonego w ustępie 2, jeśli po upływie dwunastu miesięcy od chwili powiadomienia przez jedną ze Stron drugiej Strony, że zachodzi między nimi spór, zainteresowane Strony nie były w stanie rozstrzygnąć tego sporu środkami wymienionymi w ustępie 1, spór zostanie skierowany, na prośbę którejkolwiek ze stron w sporze, do pojednawstwa.

6. Komisja pojednawcza zostanie utworzona na prośbę jednej ze stron w sporze. Komisja ta będzie się składała z równej liczby członków powołanych przez każdą z zainteresowanych stron i przewodniczącego, który zostanie wybrany wspólnie przez członków powołanych przez każdą ze stron. Komisja ogłosi zalecane rozwiązanie, które strony przyjmą w dobrej wierze.

7. Dodatkowe procedury dotyczące pojednawstwa będą przyjęte przez Konferencję Stron w jak najkrótszym terminie i określone w załączniku dotyczącym pojednania.

8. Postanowienia niniejszego artykułu będą odnosić się do każdego instrumentu prawnego, który Konferencja Stron może przyjąć, jeśli ten instrument nie będzie stanowił inaczej.

Artykuł 15

Poprawki do konwencji

1. Każda ze Stron może zaproponować poprawki do konwencji.

2. Poprawki do konwencji będą przyjmowane na zwyczajnych sesjach Konferencji Stron. Tekst każdej proponowanej poprawki do konwencji będzie podany do wiadomości Stron przez Sekretariat przynajmniej na sześć miesięcy przed spotkaniem, na którym zostanie zaproponowane jego przyjęcie. Sekretariat przekaze również proponowane poprawki sygnatariuszom konwencji oraz depozytariuszowi do wiadomości.

3. Strony będą podejmować wszelkie wysiłki, aby osiągnąć porozumienie w sprawie każdej proponowanej poprawki do konwencji w drodze consensusu. Jeżeli wszelkie wysiłki na rzecz consensusu zostaną wyczerpane, a porozumienie nie zostanie osiągnięte, poprawka zostanie przyjęta ostatecznie w głosowaniu większością trzech czwartych głosów Stron obecnych i głosujących na spotkaniu. Przyjęta poprawka zostanie podana do wiadomości przez Sekretariat depozytariuszowi, który roześle ją wszystkim Stronom do akceptacji.

4. Dokumenty przyjęcia poprawki będą złożone depozytariuszowi. Poprawka przyjęta zgodnie z ustępem 3 wejdzie w życie dla tych Stron, które ją przyjęły, po upływie dziewięćdziesiątego dnia od daty otrzymania przez depozytariusza dokumentu przyjęcia co najmniej od trzech czwartych Stron konwencji.

5. Poprawka wejdzie w życie dla każdej innej Strony dziewięćdziesiątego dnia od daty złożenia przez tę Stronę depozytariuszowi dokumentu przyjęcia omawianej poprawki.

6. W rozumieniu niniejszego artykułu wyrażenie "Strony obecne i głosujące" oznacza Strony obecne i oddające głos pozytywny lub negatywny.

Artykuł 16

Przyjmowanie i poprawianie załączników do konwencji

1. Załączniki do konwencji będą stanowić jej integralną część i, jeśli nie jest wyraźnie powiedziane inaczej, odniesienie się do konwencji stanowi jednocześnie odniesienie się do któregośkolwiek z jej załączników. Bez uszczerbku dla postanowień artykułu 14 ustępy 2(b) i 7 załączniki takie będą ograniczone do wykazów, form i każdego innego materiału natury opisowej o charakterze naukowym, technicznym, proceduralnym lub administracyjnym.

2. Załączniki do konwencji będą proponowane i przyjmowane zgodnie z procedurą określoną w artykule 15 ustępy 2, 3 i 4.

3. Załącznik, który został przyjęty zgodnie z ustępem 2, wejdzie w życie dla wszystkich Stron konwencji w sześć miesięcy od daty powiadomienia tych Stron przez depozytariusza o przyjęciu załącznika, z wyjątkiem tych Stron, które w ciągu tych sześciu miesięcy powiadomiły depozytariusza na piśmie o nieprzyjęciu tego załącznika. Dla Stron, które wycofają swe powiadomienie o nieprzyjęciu, załącznik wejdzie w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty otrzymania przez depozytariusza takiego powiadomienia.

4. Propozycja, przyjęcie i wejście w życie poprawek do załączników do konwencji będą przedmiotem takiej samej procedury jak propozycja, przyjęcie i wejście w życie załączników do konwencji zgodnie z ustępami 2 i 3.

5. Jeżeli przyjęcie załącznika lub poprawki do załącznika pociąga za sobą poprawkę do konwencji, załącznik ten lub poprawka do niego nie wejdzie w życie do czasu wejścia w życie poprawki do konwencji.

Artykuł 17

Protokoły

1. Konferencja Stron może na każdej sesji zwyczajnej przyjmować protokoły do konwencji.
2. Tekst każdego proponowanego protokołu będzie przekazany Stronom przez Sekretariat przynajmniej na sześć miesięcy przed taką sesją.
3. Wymagania dotyczące wejścia w życie każdego protokołu będą ustalone w takim protokole.
4. Stronami protokołu mogą być tylko Strony konwencji.
5. Decyzje w ramach każdego protokołu będą podejmowane tylko przez Strony, których protokół dotyczy.

Artykuł 18

Prawo do głosowania

1. Każda ze Stron konwencji dysponuje jednym głosem, z wyjątkiem przewidzianym w ustępie 2.
2. Regionalne organizacje integracji gospodarczej w sprawach podlegających ich kompetencji będą rozporządzać prawem do głosowania z liczbą głosów równą liczbie państw członkowskich będących Stronami konwencji. Organizacja taka nie będzie wykorzystywać swego prawa do głosowania, jeśli którekolwiek z jej państw członkowskich wykorzysta swe prawo do głosowania i odwrotnie.

Artykuł 19

Depozytariusz

Depozytariuszem konwencji i protokołów przyjętych zgodnie z artykułem 17 będzie Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 20

Podpisanie

Niniejsza konwencja będzie otwarta do podpisania przez państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych albo którąkolwiek z jej agencji wyspecjalizowanych lub państwa, które są Stronami Statutu Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, jak również regionalne organizacje integracji gospodarczej w Rio de Janeiro podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie środowiska i rozwoju, a następnie w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku, w dniach od 20 czerwca 1992 r. do 19 czerwca 1993 r.

Artykuł 21

Postanowienia przejściowe

1. Do czasu odbycia się pierwszej sesji Konferencji Stron funkcje Sekretariatu, o których mowa w artykule 8, będą pełnione tymczasowo przez Sekretariat powołany przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych na podstawie rezolucji nr 45/212 z dnia 21 grudnia 1990 r.

2. Dyrektor tymczasowego sekretariatu, o którym mowa w ustępie 1, będzie ściśle współpracował z Międzyrządowym Zespołem do spraw Zmian Klimatu, w celu zapewnienia, że Zespół ten jest w stanie spełniać potrzeby obiektywnego doradztwa naukowego i technicznego. Inne odpowiednie ciała naukowe będą mogły być również konsultowane.

3. Globalny Fundusz Środowiska Programu Rozwoju Narodów Zjednoczonych, Program Ochrony Środowiska Narodów Zjednoczonych oraz Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju będą stanowić tymczasowo międzynarodową jednostkę, której powierzono działania mechanizmu finansowania, o którym mowa w artykule 11. W związku z tym Globalny Fundusz Środowiska powinien być odpowiednio przekształcony, a członkostwo w nim powinno być powszechne w celu umożliwienia mu realizacji wymagań określonych w artykule 11.

Artykuł 22

Ratyfikacja, przyjęcie, zatwierdzenie lub przystąpienie

1. Konwencja będzie przedmiotem ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia przez państwa i przez regionalne organizacje integracji gospodarczej. Będzie otwarta do przystąpienia od dnia, po którym konwencja będzie zamknięta do podpisania. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia zostaną złożone depozytariuszowi.

2. Każda regionalna integracja gospodarcza, która staje się Stroną konwencji, w sytuacji, gdy żadne z jej państw członkowskich nie jest Stroną konwencji, będzie związana wszystkimi zobowiązaniami określonymi w konwencji. W przypadku takich organizacji, których jedno lub więcej niż jedno państwo członkowskie jest Stroną konwencji, organizacja taka i jej państwa członkowskie decydują o swej odpowiedzialności za wypełnianie zobowiązań konwencji. W takich przypadkach organizacja i jej państwa członkowskie nie będą upoważnione do równoczesnego korzystania z praw konwencji.

3. W dokumentach ratyfikacyjnych, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia regionalne organizacje integracji gospodarczej zadeklarują zakres swych kompetencji odnośnie do spraw, których dotyczy konwencja. Organizacje takie poinformują również depozytariusza, który z kolei zawiadomi Strony o każdej istotnej zmianie zakresu ich kompetencji.

Artykuł 23

Wejście w życie

1. Konwencja wejdzie w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty założenia pięćdziesiątego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia.

2. Dla każdego państwa lub regionalnej organizacji integracji gospodarczej, która ratyfikuje, przyjmuje, zatwierdzi lub przystąpi do konwencji po złożeniu pięćdziesiątego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, konwencja wejdzie w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty złożenia przez to Państwo lub regionalną organizację integracji gospodarczej jej dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia zatwierdzenia lub przystąpienia.

3. W rozumieniu ustępów 1 i 2 żaden dokument złożony przez regionalną organizację integracji gospodarczej nie będzie uważany za dodatkowy do tych, które zostały złożone przez państwa członkowskie organizacji.

Artykuł 24

Zastrzeżenia

Do niniejszej konwencji nie będą wnoszone żadne zastrzeżenia.

Artykuł 25

Wypowiedzenie

1. Każda ze Stron może wycofać się z konwencji w jakimkolwiek czasie po upływie 3 lat od dnia wejścia konwencji w życie dla tej Strony, w drodze wręczenia depozytariuszowi pisemnego zawiadomienia.

2. Każde takie wypowiedzenie wejdzie w życie po upływie 1 roku od dnia otrzymania przez depozytariusza zawiadomienia o wycofaniu lub w takiej późniejszej dacie, jaka została określona w zawiadomieniu o wycofaniu.

3. Każda Strona, która wycofuje się z konwencji, będzie uważana za wycofującą się również z każdego protokołu, którego była Stroną.

Artykuł 26

Teksty autentyczne

Oryginał niniejszej konwencji, której teksty w językach angielskim, arabskim, chińskim, francuskim, hiszpańskim i rosyjskim są jednakowo autentyczne, będzie złożony u Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych.

Na dowód czego niżej podpisani, będąc należycie do tego upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Nowym Jorku dnia dziewiątego maja tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątego drugiego roku.

Załączniki

Załącznik I

Australia
Austria
Białoruś*
Belgia
Bułgaria*
Kanada
Czechosłowacja*
Dania
Wspólnota Europejska
Estonia*
Finlandia
Francja
Niemcy
Grecja
Węgry*
Islandia
Irlandia
Włochy
Japonia
Łotwa*
Litwa*
Luksemburg
Holandia
Nowa Zelandia
Norwegia
Polska*
Portugalia
Rumunia*
Federacja Rosyjska*
Hiszpania
Szwecja
Szwajcaria
Turcja
Ukraina*
Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii

Stany Zjednoczone Ameryki

^{*)} Kraje będące w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej.

Załącznik II

Australia
Austria
Belgia
Kanada
Dania
Wspólnota Europejska
Finlandia
Francja
Niemcy
Grecja
Islandia
Irlandia
Włochy
Japonia
Luksemburg
Holandia
Nowa Zelandia
Norwegia
Portugalia
Hiszpania
Szwecja
Szwajcaria
Turcja
Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii
Stany Zjednoczone Ameryki

Po zapoznaniu się z powyższą konwencją, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest ona ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 16 czerwca 1994 r.